NLAB

Mali igralec

Košarkarska basen o prijateljstvu, učenju in odgovornosti

Slovenska izdaja · 27. oktober 2026

I

Risba

Ura je bila pet zjutraj, v telovadnici, ki si ni zaslužila imena.

Ura za zapisnikarsko mizo se je ustavila na 2:42. En koš se je rahlo nagibal proti steni. Vsa stavba je dišala po gumijastih tleh in po kavi, ki je bila pred nekaj urami še vroča.

Večji del noči sem prebedela in na novo pisala zapiske z naše prve tekme. Izgubile smo za triindvajset točk. Moji zapiski so krivili našo razporeditev na igrišču, naše odločitve in našo zavzetost, v tem vrstnem redu. Vsaka različica je bila podrobnejša. Nobena ni pojasnila, zakaj me Mara že pred polčasom ni več gledala.

Glas se je oglasil čisto ob mojem komolcu in za trenutek me je zdrznilo.

„Mi lahko narišeš igralca, ki se uči?“

Dvignila sem pogled.

Ob robu zapisnikarske mize je stal deček. Star je bil morda dvanajst let. Ni nosil turnirske številke ne klubskih barv. Ob nogah mu je stala majhna, obrabljena torba. Skozi eno od zadrg je bil zavezan zelen trak. Stal je čisto pri miru.

Deček je čakal.

„Košarkarja?“

„Če to pomaga.“

Obrnila sem enega od svojih zapisnikov in narisala igralca z žogo. Postava je stala pokončno, v ravnotežju in pripravljena.

Deček si jo je natančno ogledal.

„To je igralec, ki čaka.“

Pogledala sem še enkrat. Imel je prav. Igralec je čakal na pisk, navodilo ali dovoljenje, da začne.

Poskusila sem drugič. Upognila sem mu kolena, mu dala žogo v obe roki in narisala oči, ki gledajo proti namišljenemu košu.

„To je igralec, ki ve, kaj mora narediti,“ je rekel deček.

„Ali ni učenje namenjeno prav temu?“

„Pozneje mogoče.“

Poskusila sem tretjič. Ta igralec je močno vodil žogo, s sklonjeno glavo in stisnjeno čeljustjo, kot da bi mu žoga lahko vsak hip ušla.

Deček je odkimal. „Ne zdi se, da ima to rad.“

„Moraš nekaj imeti rad, da se tega naučiš?“

Njegovi prsti so našli zeleni trak na torbi. Dolgo je trajalo, preden je odgovoril.

„Ne vem. To je ena od stvari, ki sem jih prišel odkrit.“

Odložila sem svinčnik. „Potem ga nariši ti.“

„Ne znam. Zato sem prosil tebe.“

Nekateri otroci se osramotijo, ko odrasel postane nestrpen. Drugi se prestrašijo. Ta deček je samo počakal, da moja nestrpnost mine.

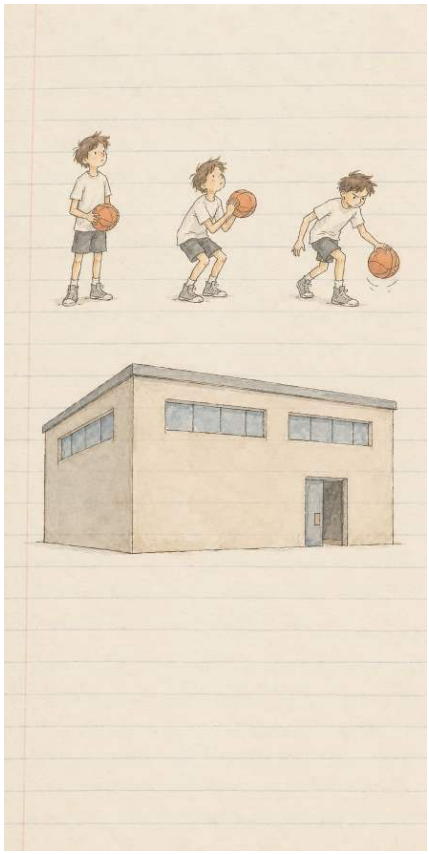
Poskusila sem s stopalom, ki pride pol sekunde prepozno, z roko, ki seže po neznani podaji. Na papirju je bilo videti kot nerodnost. Ko sem popravila, je občutek učenja izginil.

Na koncu sem narisala štiri stene, streho, dve visoki okni in priprta vrata.

„Tako,“ sem rekla. „Igralec, ki se uči, je notri.“

Deček se je sklonil bliže. Ramena so se mu malo spustila.

„Ja,“ je rekel. „Notri je dovolj prostora za učenje.“

Notri je bil prostor za učenje.

Sedel je na tla ob zapisnikarski mizi.

„A ne bi moral biti s svojo ekipo?“ sem vprašala.

„Kje pa je tvoja?“

Na drugem koncu mesta so naše igralke spale v poceni hotelu in zaupale, da bom vedela, kaj storiti, ko se zbudijo. Zapiske s tekme sem obrnila na glavo.

„Je tvoje ime na kakšnem seznamu?“ sem vprašala. „Ekipa, številka?“

„Ne.“

Rekel je tako, kot drugi otroci povedo svoje ime.

Izvlekla sem stol ob svojem. Najprej je dvignil torbo, previdno, da zaponka ne bi praskala po tleh, in sedel poleg mene.

Pokvarjena ura je še vedno kazala 2:42.

Tako sem spoznala dečka brez številke.

II

Trije koši

Deček je bil še vedno tam, ko so prišle čistilke.

Premikale so se okrog njega z brisačami za tla in vozički. Dvignil je noge, ko so potrebovale tla pod njimi, in jih spustil, ko so šle mimo. Ena ga je vprašala, čigav je. Rekel je: „Danes ničji," in njej se je to za turnir očitno zdel povsem razumen odgovor.

„Zakaj si pa potem tukaj?" sem vprašala, ko je odšla.

„Hotel sem videti, kako se učijo pravi igralci."

„Bi rad postal boljši?"

„Mislil sem, da bi lahko pomagalo."

Pogledal je proti igriščem. Na večini so bile luči še ugasnjene.

„Imaš ti svoje igrišče?" je vprašal.

Pomislila sem na igrišča, ki sem si jih nekaj časa izposojala, najemala, poskušala najeti in z njih odhajala, ker so me prosili. „Svojega nimam."

„Jaz ga imam."

Malo po malo se je njegovo igrišče sestavilo iz tega, kar je pripovedoval. Bilo je zunaj, za vrsto garaž, betonsko, z ograjo ob eni strani in ulično svetilko, ki se je pozimi prižgala prepozno. Ni bilo ne veliko ne majhno. Čez črte je tekla razpoka. Dež se je nabiral v levem kotu.

Poznal je vsako razpoko.

Na sredini je stal en sam kovinski drog. Iz njega so izraščale tri roke, na vsaki tabla in obroč, vsaka obrnjena proti drugemu robu igrišča.

„Kdo naredi tako igrišče?“

„Nekdo, ki si je lahko privoščil samo en drog.“

Od katerega koli koša je bilo to pol igrišča. A da bi napadel drug koš, nisi mogel po bližnjici. Začeti si moral pod enim košem, teči dolgo pot okrog droga, mimo tretjega koša na sredini, in ven proti tistemu na drugi strani. Takrat je pol igrišča postalo celo igrišče.

Prva tabla je bila obrabljena od vremena, a ravna. Goli kovinski obroč ni imel mrežice.

„Tistega uporabljam za lovljenje,“ je rekel. „Žogo mečem v tablo iz vseh kotov. Brez mrežice jo lahko vržem v tablo tudi izpod obroča. Šteje samo ulov.“

Druga tabla je bila postrani, obroč pa na eni strani povlečen navzdol. Stara mrežica je neenakomerno visela z ukrivljenega obroča.

„Tisti ti nikoli ne vrne žoge tako, kot pričakuješ. Tam sva koš in jaz, ena na ena. Kdor prej do deset.“ Skoraj se je zasmejal. „Večinoma zmaga on.“

„Zakaj ne popraviš obroča?“

„Na njem se največ naučim.“

Tretji koš je bil vzdrževan, kot je treba: tabla ravna, obroč okrogel in vodoraven, vsaka zanka na mrežici cela.

„Tistega ohranjam popolnega, da ne pozabim, kakšen je občutek, ko je nekaj popolno.“

Po dolgi poti okrog je postalo celo igrišče.

Njegovi prsti so našli zeleni trak na torbi.

„Ga uporablja še kdo?“ sem vprašala.

„Nekdo manjši. Ponavadi pride pred mano.“

Prsti so mu ostali na traku. Čakala sem, da pove še kaj, a začel mi je pripovedovati o razpoki na igrišču.

„Kdo te je vsega tega naučil?“

„Koši.“

„Koši ne morejo učiti.“

„Zakaj pa potem vedno postavljaš igralce zraven njih?“

Vzela sem beležko. Gledal je svinčnik.

„Boš zapisala, kar sem rekel?“

„Mogoče.“

„Pa boš tudi poskusila?“

Zamišljeno sem pogledala mimo beležke na igrišče.

Povedal mi je, da vsako jutro, preden začne vaditi, obhodi svoje igrišče. Išče razsute kamne, nove razpoke in plevel, ki raste med črtami.

„Če plevel izpuliš, ko je majhen, pride ven tudi korenina,“ je rekel. „Če čakaš, se odlomi in spet zraste. Čez nekaj časa misliš, da tja spada.“

„Se ti zgodi, da izpustiš jutranji pregled?“

„Včasih.“

Ta odgovor me je pomiril. Začela sem se že spraševati, ali sploh kdaj kaj pozabi.

„Kaj pa se zgodi, če izpustiš dan?“

„Igrišče je naslednji dan še vedno tam.“

„Igrišče te vedno počaka,“ je rekel. „To je eden od razlogov, da ga imaš.“

Ena od čistilk je med naju porinila široko brisačo in izbrisala najine stopinje z lakiranega parketa.

III

Kje ali kdaj

Ob šestih so začele prihajati prve ekipe.

Vrata so se odpirala. Torbe so padale na tla. Žoge so uhajale iz vozičkov in nekdo jih je klical nazaj. Trenerji so prečkali telovadnico s kavo in gotovostjo.

Deček je opazoval deklico, ki je z očetom vadila vtekanje. Tekla je s krila proti košu. Podaja je zadela steno za njo.

„Še enkrat," je rekel oče.

Tekla je hitreje. Druga podaja jo je zadela v ramo.

„Nisi na pravem mestu."

Deček me je pogledal. „Res ni?"

„Žoga bi jo morala počakati pri obroču."

„Vem. Ampak je problem, kje jo doseže, ali kdaj?"

„Kako?"

„Kje teče ona. Kdaj gre žoga."

Deklica je prišla na pravo mesto, a žoga je prišla za njo. Oče ji je popravil pot. Isto pot je pretekla še bolj skrbno. Podaja je spet zamujala.

„Kdaj," sem rekla.

Deček je prikimal.

Stopila sem tja, preden sem se odločila, da bom. „Lahko nekaj poskusim?"

Oče je pogledal mojo majico, potem žogo v svojih rokah. „Izvolite."

Deklico sem prosila, naj ponovi isto vtekanje. Tokrat sem očetu rekla, naj spusti žogo v trenutku, ko ona prečka črto za tri točke. Podaja ji je pod košem prišla v roke.

Njen obraz ni slavil uspeha. Prepoznal ga je.

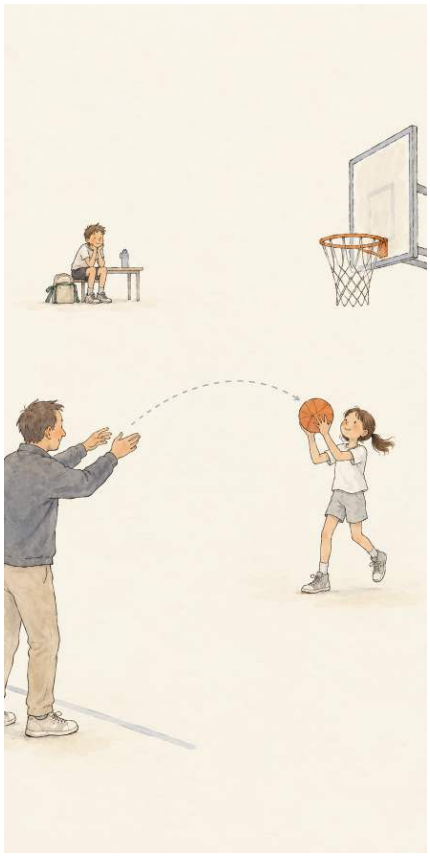
Oče je rekel: „To ji ves čas govorim.“

Deklica je držala žogo. „Ti si mi govoril, kam naj tečem.“

Odprl je usta, potem pa pogledal črto, ki jo je prečkala.

„Lahko to ponoviva še enkrat?“ me je vprašal.

Pri naslednjem vtekanju je žogo spustil prej. Ujela jo je pod košem in mu jo prinesla nazaj.

Tokrat ji je podaja prišla v roke.

Vrnila sem se k zapisnikarski mizi.

„Tega ji ni govoril,“ je rekel deček.

„Ne.“

„Zakaj je mislil, da ji je?“

„Ker se odrasli pogosto spomnijo navodila, ki so ga hoteli dati, ne pa tistega, ki so ga res dali.“

„Ali to delajo tudi trenerji?“

„Še posebej trenerji.“

Za nama je oče vprašal: „Je bilo tole bolje?“ Tokrat je počakal na njen odgovor.

Potem me je deček opazoval nekoliko pozorneje.

„Na naši včerajšnji tekmi,“ sem rekla, „smo se ves čas osredotočale na *kje*. Mogoče je bilo pravo vprašanje *kdaj*.“

„Mogoče.“

„Ne zveniš prepričan.“

„Tekme nisem videl.“

To je bilo prvič tisto jutro, da je kdo odklonil, da bi imel mnenje o njej.

Zapiske sem spet obrnila. Zraven RAZPOREDITEV sem napisala TAJMING.

To je bil prvi pošten zapis, ki sem ga naredila vso noč.

IV

Soba s pokali

Direktor turnirja naju je našel ob pol sedmih.

Nosil je slušalke z mikrofonom, čeprav vanje ni nihče govoril. Pogledal je dečka, potem svojo podlogo s seznami.

„Ime? Ekipa? Številka?“

Deček ni imel ničesar od tega.

„Otroci ne smejo sedeti ob zapisnikarski mizi brez akreditacije,“ je rekel direktor.

„Kje pa sme sedeti?“ sem vprašala.

Direktor je pokazal proti hodniku. „Kjer koli, samo tukaj ne.“

Tako sva šla.

Hodnik se je končal pri sobi s steklenimi stenami, za katerimi so stali pokali s prejšnjih turnirjev. Police so bile polne pokalov. Fotografije so prekrivale ves preostali prostor. Na vsaki fotografiji je na sredini stal zmagoviti trener.

Notri je moški zlagal medalje v ravne vrste.

„Zgodnja sta,“ je rekel. „Dobro. Zmagovalci so zgodnji.“

Prepoznal me je in vprašal o našem porazu. Preden sem lahko odgovorila, je razlago ponudil sam.

„Niso si dovolj želele.“

Deček je pogledal medalje. „Koliko je dovolj?“

Moški se je nasmehnil. „Več kot druga ekipa.“

„Kako se vidi želja?“

„Vidi se po zmagi.“

„Kako pa potem veste pred tekmo?“

Moški je nehal poravnavati medalje.

Poskušala sem ga rešiti. „Hoče reči, da se morajo igralci boriti.“

„Vem, kaj pomeni boriti se,“ je rekel deček. „Ne vem pa, kako poraz dokaže, da si je nekdo manj želel.“

Moški je vzel zlato medaljo in mu jo pomolil.

„Tole dokaže.“

„Kaj pa dokaže srebrna?“

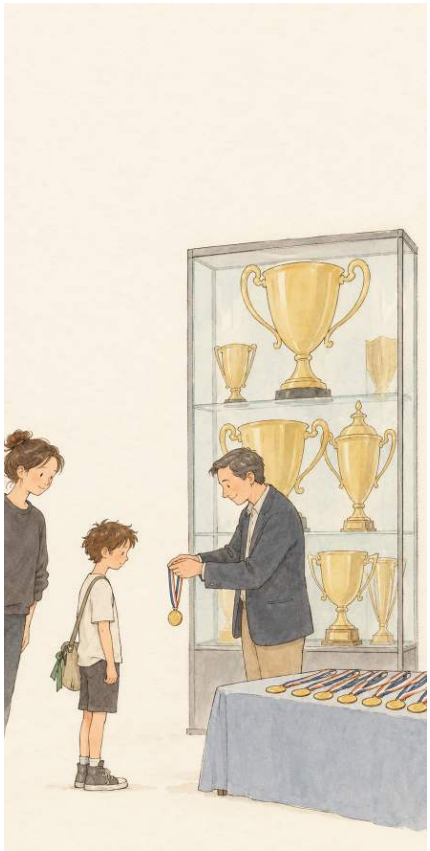
„Da je bil nekdo drugi.“

„So si želeli srebro?“

„Nihče si ne želi srebra.“

„Potem ne more odločati želja.“

V sobi je postalo zelo tiho, za prostor, v katerem je bilo toliko zmag.

Ni segel po medalji.

Moški se je obrnil k meni. „Je z vami?“

„Ne,“ sem rekla.

Odgovor je prišel prehitro. Deček je pogledal mene, potem medaljo.

Moški je nadaljeval s svojimi vrstami. „Dobro. Taka vprašanja so nalezljiva.“

Odšla sva iz sobe s pokali.

Na hodniku je deček rekel: „Si želiš danes zmagati?“

„Zelo.“

„Potem je imel malo prav?“

„Malo.“

„V čem?“

O tem sem razmišljala dlje, kot sem pričakovala. „Želja je pomembna. Samo z medaljo se je ne da izmeriti.“

Prikimal je. Potem je rekel: „Lahko bi rekla, da sem s tabo.“

„Komaj te poznam.“

„To je res.“

V

Video soba

Naslednja vrata so bila odprta.

Notri je šest trenerjev na šestih zaslonih gledalo včerajšnje tekme. Vsi so nosili slušalke. Igralci na zaslonih so bili prekriti s krogi, puščicami, koti in barvnimi oznakami.

Eden od trenerjev mi je pomahal, naj vstopim. „Izrezali smo posnetke z vaše tekme.“

Pokazal mi je napad iz druge četrtine. Naša organizatorka igre je dobila žogo na krilu, oklevala in jo podala nazaj. Trener je ustavil sliko.

„Slaba odločitev.“

Trenutku je dodelil rdečo oznako.

„Kaj bi morala narediti?“ je vprašal deček.

„Napasti prosti prostor.“

„Je bil prostor prost?“

Trener je posnetek prevrtel tri sekunde nazaj. „Tam.“

„Prost je bil, še preden je ujela žogo.“

„Točno. Bila je prepočasna.“

„Ga je lahko videla?“

Trener je povečal pogled od zgoraj. S stropa se je videlo vse.

„To vidi vsak.“

Deček je pokazal na branilko med našo organizatorko in prostim prostorom.

„Midva vidiva čez njo,“ je rekel. „Je tvoja igralka lahko?“

„Morala bi.“

„Ji je kdo pokazal, kam in kako naj gleda?“

Trener ni odgovoril.

Deček je držal prst na zaslonu, na prostoru, ki ga je branilka zakrivala. „Potem to mogoče sploh ni napaka,“ je počasi rekel. „Mogoče še ne zna iskati prostega prostora. Ali pa zna, a iz kota, kjer je stala, se ta prostor ni videl.“

S palčevim nohtom je podrsal po zelenem traku. „Tudi jaz sem nekomu govoril, da mora videti stvari, ki jih še ni mogla videti.“

Trener ni rekel ničesar. Oznako je spremenil iz rdeče v rumeno. Bila je majhna sprememba, a sem jo opazila.

Ga je lahko videla?

Na drugem zaslonu so številke kazale vsako podajo, vsak met, vsak tek, vsako napako s prejšnjega dne: vsak korak, ki ga je kdorkoli naredil. Številke so bile lepe. Zaradi njih so bile tekme videti, kot da so ves čas vedele, kaj pomenijo.

„Katera številka ji danes pomaga?“ je vprašal deček.

„Vse,“ je rekel drugi trener.

„Vseh ne more nesti na igrišče.“

„Zato ima nas.“

Pogledala sem ustavljeno sliko svoje organizatorke. Med polčasom sem od nje zahtevala enajst popravkov. Lahko sem jih zrecitirala. Nisem se spomnila, ali je ona kaj rekla.

„Ti je povedala, kaj je videla?“ me je vprašal deček.

„Ne.“

„Si jo vprašala?“

„Ne.“

Ni rekel nič več. Vstal je in počakal pri vratih.

Preden sem odšla, sem prosila za posnetek. Trener mi ga je poslal na telefon, brez vseh oznak.

Ogledala sem si ga na hodniku. Brez puščic sem ga morala pogledati trikrat, da sem našla prosti prostor.

VI

Igralec, ki je nehal

Na poti nazaj iz video sobe sva šla mimo Igrišča pet.

Tekma je bila v zadnji minuti. Za zapisnikarsko mizo je sedel visok fant, star približno sedemnajst let, s prostovoljskim trakom za akreditacijo okrog vratu. Upravljal je uro, ne da bi dvignil pogled. Ob zapisniku je ležal debel zvezek z mehkimi, zavihanimi platnicami.

Deček se je ustavil.

„Ne gleda tekme," je rekel.

„Dela."

„Tudi tega ne gleda."

Oglasila se je sirena. Ekipi sta si segli v roke, naslednji dve pa sta se začeli ogrevati. Prostovoljec je ostal, kjer je bil. Sedla sva na konec njegove mize.

„Igraš?" ga je vprašal deček.

„Sem igral."

„Zakaj si nehal?"

„Trener mi ni zaupal."

„Zakaj ne?"

„Ker nisem napredoval."

„Zakaj nisi napredoval?"

„Ker me ni pustil igrati."

Krog je bil sklenjen. Različice tega sem slišala velikokrat, ponavadi z varne strani pisalne mize.

Deček je pogledal zvezek. „Kaj je notri?"

Starejši igralec ga je obrnil proti nama. Stran za stranjo, z drobno, skrbno pisavo: datumi in pod vsakim datumom stavki. *Komolec noter. Žogo višje. Ne glej proti klopi. Glej šibko stran. Meči samozavestno. Upočasni. Hitreje.* Nekatere vrstice so bile prečrtane. Nekatere so bile napisane

dvakrat.

„Vse, kar so mi rekli trenerji," je rekel. „Štiri leta. Vse sem zapisal, da ne bi pozabil."

„In si pozabil?"

„Ne. Prav to je bil problem." Zaprl je zvezek. „Proti koncu sem imel vsakič, ko sem ujel žogo, vse naenkrat v glavi. S štiridesetimi stranmi v glavi se ne da igrati."

„So se motili?"

„Večinoma so imeli prav."

„Kaj pa je bilo potem narobe?"

Premislil je. „Nihče mi ni nikoli povedal, kaj je pomembno in kdaj. In vsakič, ko sem kaj poskusil sam, je prišla nova stran."

Deček se je obrnil k meni. „Si ti kdaj koga spravila do tega, da je nehal?"

Zvezek starejšega igralca je ležal med nami. Kar naprej sem gledala njegove zavihane platnice.

„Verjetno večkrat," sem rekla. „Ampak za enega sem prepričana. Fant, ki ni znal položiti z levo. Zdel se mi je dober. Prosila sem ga, naj ob sobotah pride prej, deloma da ga naučim, deloma da vidim, ali si tega dovolj želi."

„Je prišel?" je vprašal starejši igralec.

„Dvakrat. Tretjo soboto ne. Tudi na trening se ni nikoli več vrnil."

„Kaj pa si rekla sama sebi?"

„Da ni bil dovolj odločen."

Nekaj časa ni nihče rekel ničesar.

Deček je primaknil svoj stol k mojemu. Noge stola so na tleh tiho potožile.

Deček se je spet obrnil k starejšemu igralcu. „Česa se še spomniš?"

Starejši igralec je strmel v tla.

Na koncu je rekel: „Enkrat je prišla podaja iz kota. Ujel sem jo, ne da bi pogledal. Kdor jo je vrgel, je vedel, kje bom. Nikomur ni bilo treba reči niti besede."

„Bi jo še lahko ujel?"

„Ne vem.“

Žoga z ogrevanja se je zakotalila pod mizo. Deček jo je pobral. Brez opozorila jo je podal — ne močno, a nerodno. Starejši igralec jo je ujel ob prsih.

„To je bila grozna podaja,“ je rekel.

„Ampak si jo ujel.“

Starejši igralec je pogledal žogo v svojih rokah.

Dekle z ogrevanja je mahalo, naj ji jo vrne. Ni je zakotalil. Vstal je in ji jo podal, naravnost in hitro, in ujela jo je, ne da bi zgubila korak.

Spet je sedel. Čez nekaj časa je zvezek pospravil v torbo pod mizo in zaprl zadrgo.

Njegove roke so se spomnile.

Odšla sva, preden se je tekma začela.

Na hodniku sem rekla: „Moral bi ga opozoriti, preden si podal.“

„Potem ne bi vedel, ali se njegove roke spomnijo.“

„Lahko bi ga prestrašil.“

Deček se je namrščil. To je bil prvi moj popravek, ki ga ni zlahka sprejel.

„Uspelo je," je rekel.

„Tokrat. Tega nisi vedel, preden si vrgel."

Potem je hodil tiho in gledal svoje roke. Pri naslednjih vratih je počakal, da sem ga dohitela.

VII

Štirinajst vaj

Na drugem koncu stavbe se je piščalka oglašala vsakih štiriindvajset sekund.

Sledila sva ji do Igrišča dvanajst. Sedem otrok je delalo vaje, medtem ko je trener premikal stožce, pobiral žoge, gledal na uro in spet piskal.

Naštela sva štirinajst vaj, petintrideset piskov, nobenega vprašanja in nič vode.

Ko je bil trening končan, je trener sedel ob steno. Bil je videti preutrujen, da bi si vzel piščalko iz ust.

„Kateri problem je reševala sedma vaja?“ je vprašal deček.

Trener je zaprl oči. „Katera je bila sedma?“

„Dve koloni. Ulov, pivot, podaja.“

„Tisto vedno delamo ob sedmih in petnajst.“

„To je kdaj. Čemu pa služi?“

Trener je odprl oči.

Pričakovala sem, da se bo branil. Namesto tega je rekel: „Včasih sem vedel.“

Povedal nama je, da je bil čas, ko je imela vsaka vaja svoj razlog. Ena je igralce učila dvigniti glavo in pogledati, preden pomislijo na roke. Druga drugi korak po ustavljanju. Tretja je silila k izbiri med podajo in prodorom.

„Potem je klub uvedel program,“ je rekel. „Potem ocenjevanja. Potem več starostnih kategorij. Razlage so postajale krajše. Ni ostal nihče, ki bi ga lahko vprašal, ko je nekaj nehalo delovati.“

„Vsak dan delati isto,“ je rekel deček. „Je to dobro?“

„Včasih je bilo. Tako so se naučili.“

„Pa zdaj?“

„Zdaj sem tako nehal razmišljati o tem.“

„Lahko narediva sedmo?“ je vprašal deček.

Trener je pogledal proti izhodu. „Čez deset minut imam drugo skupino.“

„Potem je časa za nekaj ponovitev.“

Postavila sta se drug nasproti drugemu. Ulov, pivot, podaja. Počasi.

Pri peti ponovitvi je trener rekel: „Stojna noga ostane na tleh.“

Pri šesti: „Poglej, kam boš podal, preden ujameš.“

Pri sedmi se je ustavil.

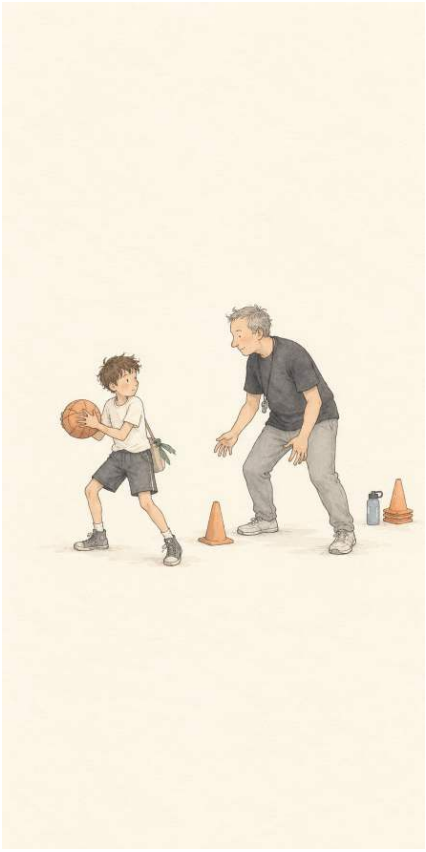
„Temu je služila.“

Za osmo je odstranil stožec, ki je dečku kazal, na katero stran naj se obrne.

„Zdaj izberi sam,“ je rekel.

Deček je ujel, prebral, kje stoji trener, in se s pivotom obrnil stran od njega.

„Bolje,“ je rekel trener.

Za osmo je odstranil stožec.

Ko je vstopila naslednja skupina, so bili stožci še vedno na kupu. Trener je otroke posedel in jih vprašal, kaj pričakujejo od tega treninga.

Nihče ni vedel. Vseeno je počakal na odgovor.

Ko sva prišla do vrat, je zaklical za mano: „Tvoja prva vaja v ponedeljek. Čemu služi?“

Ni mi dal niti časa, da bi odprla usta.

„No, povej mi, ko prideš na naslednji turnir,“ je rekel.

„Všeč mi je bil,“ je rekel deček, ko sva odhajala.

„Zakaj?“

„Ker se je hotel spomniti.“

„Videti je bil utrujen,“ sem rekla.

Deček se je ozrl nazaj skozi steklo.

„Sem bil pregrob z njim?“

„Mislim, da ne. Samo pomagal si mu, da se spomni.“

Za steklom je trener poslušal deklico, ki je pravkar dvignila roko.

VIII

Enaki copati

Do osmih je bil glavni hodnik poln.

Igralci so hodili od igrišča do igrišča z enakimi torbami. V petih minutah je mimo naju šlo več kot petdeset fantov. Mnogi so imeli enake copate. Mnogi so imeli enak resen izraz, ki si ga nadenejo odrasli, kadar hočejo biti videti zaposleni.

Ženska s slušalkami jih je usmerjala.

„Igrišče tri na Igrišče sedem. Igrišče osem na Igrišče štiri. Modra ekipa v nadstropje. Rdeča ekipa čez cesto.“

„Kam gredo?“ je vprašal deček.

„Na naslednjo tekmo.“

„Pa potem?“

„Na naslednjo.“

„Kdaj nehajo?“

„Ko izgubijo.“

Ob njej je pod napisom DLJE, HITREJE stal skavt. Ponujal je preizkuse, lestvice, mesta v ekipah, ki potujejo na turnirje, zasebne treninge, elitne tabore in program, ki je obljubljal, da bo preskočil eno leto razvoja.

„Katero leto?“ je vprašal deček.

„Tisto počasno,“ je rekel skavt.

„Kaj se zgodi v počasnem letu?“

„Večinoma osnove.“

„Zakaj bi ga potem hotel preskočiti?“

Skavt mu je dal brošuro. Na naslovnici je igralec letel skozi dim proti košu, ki nikakor ne bi mogel biti na tisti fotografiji.

„Kam pa pridem?“ je vprašal deček.

„Na naslednjo raven.“

„Kaj je tam?“

„Raven za njo.“

Deček je vrnil brošuro.

„Mislim, da bom šel kar peš.“

Skavt se je že obrnil k drugi družini.

Nadaljevala sva skozi gnečo. Pri vratih je na klopi sedela ekipa in se smejala nečemu, kar se je zgodilo pri zajtrku. Ena igralka je stala na sredini in posnemala, kako je druga spustila pladenj. Njihov smeh je okrog njih naredil nevidni, veseli mehurček.

Deček jih je gledal predolgo.

Deček jih je gledal predolgo.

„Nia se tako smeje,“ je rekel. „Ko zgreši met ali izgubi žogo, vse skupaj še enkrat odigra, od začetka.“

To je bilo prvič, da je izgovoril njeno ime.

„Enkrat ji je žoga padla v lužo,“ je rekel. „Dala mi je torbo, naj jo držim, in segla po žogi. Copat ji je zdrsnil z noge in tudi on je padel noter. Tako sem jaz držal njeno torbo in njeno žogo, ona pa je iz luže lovila copat.“

Skoraj se je nasmehnil. Roka se mu je odprla, kot da bi še vedno držala tiste stvari.

„Lahko bi se jim pridružil,“ sem rekla in pokimala proti ekipi.

„Ne poznam jih.“

„Tako je ponavadi, preden se pridružiš ljudem.“

„Igralk imajo že dovolj.“

„V ekipi je ponavadi prostor še za enega.“

Ustavil se je in močneje stisnil ročaj torbe. Imela sem še kaj povedati, a sem pustila.

„Bi posedel z mano, dokler ne pridejo?“ sem vprašala.

Prikimal je.

Našla sva klop pred mojo garderobo. Naredil mi je prostor, ne da bi dvignil pogled.

IX

Klop

Moja ekipa je prišla ob osmih in petnajst.

Našle so naju na klopi pred našo garderobo. Tess mi je dala ključ od sobe, ki sem ga pustila v hotelskih vratih. Mara je dečka prosila, naj premakne torbo, da bo lahko sedla.

Zbrala sem jih okrog praznega zaslona v video sobi.

„Včeraj sem vam dala preveč odgovorov," sem rekla. „Danes imam samo dve vprašanji."

Tess, naša kapetanka, je prekrižala roke. „Včeraj si imela enajst odgovorov. Zdaj hočeš naše?"

„Ja."

Rok ni razklenila.

Predvajala sem posnetek brez oznak, z našo organizatorko na krilu.

„Mara, kaj si videla?"

Mara me je pogledala, da bi ugotovila, ali je to preizkus.

„Njihova visoka je bila zunaj, visoko. Mislila sem, da se bo prostor zaprl."

„Kaj bi potrebovala?"

„Podajo prej. Ali da Liv vteče pozneje. Prišli sva hkrati."

Kje in kdaj.

Liv se je nagnila naprej. „Mislila sem, da zamujam."

„Prezgodnja si bila," je rekla Mara.

Pogledali smo še enkrat. Ko smo gledale iz različnih kotov, so odločitve dobivale različne oblike.

Dvajset minut so igralke govorile več kot jaz. Njihove razlage so bile zelo neurejene. Velikokrat so si nasprotovale, a na koncu so našle problem, ki so ga moje tri strani zapiskov spregledale in ki nam je bil ves čas pred očmi. Proti koncu je Tess rekla: „Njihova visoka vedno stopi ven, ko žogo prenesemo na drugo stran." Potem je bila videti jezna, da je to rekla.

Takrat je Mara opazila dečka.

„A on trenira z nami?“

Pogledala sem ga. Spomnila sem se sobe s pokali.

„Z mano je,“ sem rekla.

Deček je pogledal v tla.

„Zna igrati?“ je vprašala Mara.

„Znam,“ je rekel.

„Super. Devet nas je.“

Na igrišču smo igrali tri na tri na en koš. Mara je predlagala, da koš šteje samo, če so se vsi trije dotaknili žoge. Druge so se strinjale, da poskusijo.

Deček se je brez žoge gibal čudovito. Ustavljal se je v ravnotežju, zgodaj videl prostor in ujel vsako težko podajo.

Ampak vsakič, ko je dobil žogo, je otrpnil.

Pretehtal je vsako možnost, dokler ni izginila.

„Podaj!“ je zaklicala Mara.

Podal je na varno, nazaj tja, od koder je žoga prišla.

Naslednji napad je bil enak. Prosti prostor je znal najti. Težje je bilo dati žogo komu drugemu.

Ustavila sem igro.

„Kaj vidiš?“ sem ga vprašala.

„Veliko stvari.“

„Izberi eno.“

„Kaj pa, če je napačna?“

„Potem bomo popravili skupaj,“ je rekla Mara.

„Nisem še prepričan.“

„Videl si, ko je Liv štartala," sem rekla. „Poskusi podati, ko gre. Potem bomo pogledali, kaj se je zgodilo."

V naslednjem napadu je žogo ujel na vrhu. Liv je vtekla. Podal je, a Livina branilka je že stala na liniji podaje. Odbila je žogo.

„Še enkrat," je rekla Liv.

Drugič branilka Liv sploh ni pogledala. Bila je prepričana, da bo podaja prišla.

Mara je ustavila žogo. „Ne brani tebe. Brani tvojo podajo. Ti nikoli ne greš proti košu, zato ji zate ni treba skrbeti."

Deček je pogledal koš, kot da bi ga nekdo primaknil bliže.

Liv je pokazala na narisani polkrog pod obročem. „Če mu dodaš dve očesi, se ti nasmehne. To je Smeško. Poskusi priti do njega. Prisili jo, da pride ven nadte."

Naslednjič je šel v prodor: dva koraka proti Smešku. Livina branilka jo je pustila, da bi ustavila njega. Podal je. Žoga je Liv našla v teku. Liv je položila in pokazala nanj. Tess je ujela žogo pod mrežico in jo odnesla za črto za tri točke.

Prvič se je deček nasmehnil, ne da bi to poskušal skriti.

Prisili jo, da pride ven nadte.

Zadnjih nekaj minut smo opustili pravilo, da se morajo žoge dotakniti vsi trije. Liv mu je še vedno pokazala roke, ko je štartala. Še vedno je iskal pravi trenutek za podajo. Enkrat, ko ni nihče stopil nadenj, je žogo obdržal in sam zadel. Nihče mu ni rekel, naj to naredi.

S svojo naslednjo podajo je Tess našla Maro v prostem prostoru. V naslednjem napadu je Tess prosila za žogo nazaj. Mara ji jo je dala.

Ko smo končali, je deček sedel poleg mene, da si je na novo zavezal copat. Umaknila sem nogo. Zavezal je vozel in ostal sedeti.

X

Tekma

Ob polčasu smo zaostajale za enajst točk.

Stara različica mene je prva vstopila v garderobo. S seboj je nosila statistični list, popravke, dogovor, kdo koga brani, in govor o nujnosti. Bila je pripravljena zapolniti vsako tišino, preden bi igralke sploh lahko slišale same sebe.

Pustila sem jo čakati zunaj.

„Je naš problem čas ali prostor?“ sem vprašala.

Prva je odgovorila Mara. „Čas. Vidimo, ampak žoga pride šele, ko se pomoč že vrne.“

„Kaj lahko spremenimo?“

Igralke so se prepirale. Hanna je hotela več prodorov: če pridemo pod koš, se bo morala pomoč odločiti prej. Tess je hotela zapolnjene kote, da bi imela pomoč daljšo pot, me pa prostor, ki ga lahko izkoristimo. Nekdo je hotel manj vodenja in več vtekanj. Liv je rekla, da vtekamo, ker tako pravi akcija, ne pa zato, ker bi bil prostor tam.

„Potem nehajte poskušati igrati akcijo,“ sem rekla.

Moja pomočnica je strmela vame. „Zadnje tri treninge smo porabile za to.“

„Kaj pa potem igramo?“

„Kar vidimo,“ je rekla Liv. „Kar nam obramba da.“

„Torej so bili trije treningi zaman?“

„Niso,“ je rekla Mara. „Zaradi njih vemo, kaj gledamo.“

Deček je sedel na koncu klopi v rezervni majici za ogrevanje. Pravila turnirja mu niso dovolila igrati. Spremljal je vsak napad, kot da bi bil sam na igrišču.

V tretji četrtini smo hitreje delale napake. Mara je šla v prodor naravnost v zid pomoči. Liv je vtekla prezgodaj. Hanna je podala v prostor, v katerega še nihče ni šel.

Skoraj sem zahtevala minuto odmora.

Potem so se začele prilagajati.

Podaje so šle prej. Vtekanja so čakala. Koti so se polnili. Ob vsakem metu je vseh pet šlo v skok. Ko smo žogo dobile, so tekle vse, celo Hanna, ki je sovražila tek. Zgrešen met je po skoku postal podaja več in boljši met. Klop je začela na glas govoriti, kar je videla.

„Kot prazen.“

„Pomoč je tam.“

„Še ena!“

Hannina podaja je končala v tretji vrsti tribune.

„Nisem še štartala,“ je zaklicala Liv.

Hanna je prikimala in stekla nazaj v obrambo.

Sredi zadnje četrtine je Mara stopila pred igralko, ki je šla v prodor, in se postavila. Igralka se je zaletela naravnost vanjo. Sodnik je dosodil prekršek Mari.

Sodnik je bil star morda šestnajst let. Bil je za akcijo.

Mara se je besno obrnila proti njemu. Vstala sem.

„Meni se je zdelo, da si bila postavljena,“ sem ji rekla. „Vprašali ga bomo med odmorom. Igraj naprej.“

Še vedno je strmela v sodnika.

„Kriv koš,“ je rekel deček s konca klopi.

Mara ga je pogledala, ne da bi razumela, kaj je hotel reči. Izdihnila je in stekla nazaj v obrambo.

Dva napada pozneje je ista igralka spet šla v prodor. Tokrat je bila Mara tam korak prej in se dobro postavila, tako da jo je videl celo sodnik za akcijo. Tokrat je dosodil prekršek v napadu.

V naslednjem napadu je Mara prva prišla do proste žoge. Ko se je dekle, ki je tekla za njo, spotaknilo ob njej, se je Mara sklonila in ji pomagala vstati.

Deset sekund pred koncem smo zaostajale za točko.

Zahtevala sem minuto odmora.

Igralke so me pogledale.

„Kaj vidite?“ sem vprašala.

Nihče ni takoj odgovoril. Potem se je deček nagnil naprej.

„Ko Mara dvigne žogo, kam gleda njihova visoka?“

„V žogo,“ je rekla Liv. „Vedno v žogo.“

Liv mi je vzela flomaster iz roke in narisala dve piki v majhen polkrog pod košem. Nastal je nasmejan obraz. Deček se mu je nasmehnil nazaj.

„Smeško,“ je rekla Liv.

Narisala je pet majhnih krogcev, široko razporejenih: dva v kotih, dva na krilih in enega na vrhu. Potem puščico skozi prosti prostor proti Smešku.

Mara je pokazala nanjo. „Do tja pridem.“

„Kaj pa, če me pridejo ustavit?“ je vprašala Mara.

Liv je potegnila črto nazaj proti kotu. „Potem sem jaz tukaj.“

Druge so se sklonile. Tess je en krogec premaknila širše. Hanna je zbrisala črto, ki je sekala Marino pot. Liv se je postavila v kot in dvakrat potrkala po tabli.

Njihova akcija, na naši tabli.

„Kaj pa, če zgrešimo met?“ je vprašala moja pomočnica.

„Potem zgrešimo met,“ je rekla Mara.

Mara je šla v prodor proti Smešku. Njihova visoka je stopila v pomoč, da bi jo ustavila. Liv je ostala široko in pokazala roke za podajo, in žoga jo je dosegla, preden se je branilka lahko vrnila.

Ujela je, postavila noge in vrgla.

Žoga se je zavrtela po obroču in padla ven. Tess je šla v skok. Sirena se je oglasila, preden jo je lahko spet vrgla proti košu.

Izgubile smo za točko.

Nekaj sekund se ni nihče premaknil.

Liv je sedla in razrahljala vezalke na enem copatu. Roke so se ji malo tresle. Tess je brez besed sedla poleg nje.

Potem je Liv pokazala na Maro. „To je bila prava podaja.“

„Vseeno sem si želela, da gre noter,“ je dodala.

„Jaz tudi,“ je rekla Mara.

Deček je pogledal Liv. „Naslednjič?“

„Naslednjič,“ je rekla.

V vrsti za rokovanje je druga trenerka mojo roko držala trenutek dlje kot običajno. „Ob polčasu ste nekaj spremenile,“ je rekla. „Še vedno ne vem, ali je to slabše naredilo nas ali boljše vas.“

Deček je čakal pri izhodu proti garderobam.

„Misliš, da smo se kaj naučile?“ sem ga vprašala.

„Boš vedela, če bo jutri še tam.“

XI

Delo pod tlemi

Po tekmi je deček vrnil Mari izposojeno majico. Žoga se je zakotalila pod najnižjo tribuno.

Deček je zlezel za njo. Slišali smo, kako kliče iz teme.

Za zloženimi sedeži je bil ozek servisni prostor, poln prahu, starega lepilnega traku in stvari, izgubljenih skozi mnogo sezon: rdeča nogavica, dve plastenki za vodo, piščalka, otroška očala in na desetine košarkarskih žog, ki so se zmehčale.

Prikazala se je hišnica turnirja z ročno tlačilko.

„Po vsakem turnirju," je rekla, „poberem, kar je stavba pogoltnila."

Preizkusila je vsako žogo. Nekatere so držale zrak. Iz nekaterih je pri ventilu puščalo. Ena je počila po šivu.

„Zakaj jih popravljate?" je vprašal deček. „Zgoraj so nove."

„Zgoraj vedno mislijo, da so nove. Tu spodaj vemo, koliko jih je."

Podala mu je tlačilko.

Delal je, dokler prva žoga ni postala okrogla pod njegovimi rokami. Delo je bilo počasno. Nič na njem ni bilo videti kot napredovanje ali učenje.

„Kdo vas vidi pri tem?" je vprašal.

„Ponavadi nihče."

„Kako pa potem vedo, da je pomembno?"

„Ne vedo. Jutri samo vodijo žogo."

Napolnil je še eno.

Medtem ko je on polnil, sem jaz zlagala žoge, ki so držale zrak. Ramena so me začela prijetno boleti. Nad nami so se tekme nadaljevale. Copati so škripali. Piščalke so se oglašale.

Jutri samo vodijo žogo.

Hišnica se je sklonila in iz prahu pobrala nekaj. Zelen trak.

„Tvoj?“

Deček je otipal zadrgo na torbi. Vozel se je razvezal, ko je lezel.

„Od Nie je,“ je rekel.

Ni ga spet zavezal. Držal ga je poravnanega na dlani.

Ime ji je Nia, nam je povedal. Stara je osem let in živi blizu njegovega igrišča. Zvečer vadi pod popolnim košem, ker je edini, do katerega lahko vrže. On ji lovi odbite žoge. Ona šteje zadetke.

„Včasih pride pred mano, sede na žogo in me čaka. Pravi, da jo tako rezervira.“

Pravi, da jo tako rezervira.

Trak si je položil čez koleno.

„To je privezala na mrežico, da bi vsi vedeli, kateri koš je njen. Enkrat me je prosila, naj pogledam njen met. Pulil sem plevel. Počakala je, da sem odložil vilice.“

„Je šel noter?“

„Ne. Rekla je, da nisem gledal, kot je treba.“

Malo se je nasmehnil in spet vzel tlačilko.

„Pomagal sem ji s stopali. Potem z rokami. Včasih je prosila. Čez nekaj časa nisem več čakal, da prosi.“

„Kaj pa je ona naredila?“

„Včasih je poskusila. Včasih je držala žogo, dokler nisem nehal govoriti. Mislil sem, da posluša.“

Želel si je, da bi imela igro rada. Začel je odločati, kakšna mora biti ta ljubezen.

Potem so starejši otroci začeli prihajati ob nedeljah zvečer. Od šestih so igrali na drugih dveh koših, dokler se ni prižgala ulična svetilka.

„Zadnjič, ko sem prišel, je že igrala z njimi. Prinesel sem ji njeno majhno žogo. Pomahala mi je, ampak ni prišla.“

Obrnil je trak.

„Poklical sem jo. Rekla je, da lahko igram tudi jaz. Rekel sem ji, da zanje še ni pripravljena. Izgubila je žogo vsakič, ko so se ji približali.“

Stisnil je tlačilko med kolena.

„Kar naprej sem ji govoril, kam naj se postavi. Rekla mi je, naj neham. Potem je zgrešila met in jaz sem ji spet govoril o stopalih.“

„Kaj je rekla?“

„Da popolni koš hranim zase. Ta trak je strgala z mrežice in mi ga dala v roko. Rekla je: ‚Kar obdrži svoj popolni koš.‘“

„Ampak ti si ga hranil zanjo.“

„Ja.“

Nad nami je nekomu padla žoga. Poslušali smo, kako je nekajkrat odskočila.

„Vprašal sem jo, kdaj hoče vaditi. Rekla je, da lahko vadi sama.“

Odložil je tlačilko.

„Njeno žogo sem imel še vedno v rokah.“

Hišnica je vzela napolnjeno žogo in jo enkrat odbila ob tla. Tu spodaj je bil zvok glasnejši.

„Zato sem prišel sem,“ je rekel. „Da vidim, kako se igralci učijo. In trenerji.“

Hišnica mu je vrnila žogo in naprej preizkušala ventile.

„Lahko vzamem tole?“ je vprašal.

„Lahko. Vrni jo, če bo ventil začel puščati.“

Deček je trak spet napeljal skozi zadrgo, ga zavezal dvakrat in vozel trdno zategnil.

Dobre žoge sva odnesla gor. Pri zadnji poti je vzel eno z mojega kupa. Počasi sva prišla gor in nobeden od naju ni veliko govoril.

XII

Vrnjena podaja

Do večera se je turnirska dvorana izpraznila.

Moja ekipa se je vrnila v hotel. Hišnica je ugašala igrišča, vrsto luči za vrsto, od najbolj oddaljenega konca. Nekdo je čez dan popravil uro za zapisnikarsko mizo. Kazala je deset čez pet.

Deček je pogledal na uro.

„Še vozi kakšen avtobus?“

Na telefonu sem pogledala vozni red. Vozil je še eden.

„Jutri je nedelja,“ je rekel. „Veliki pridejo ob šestih.“

Mislila sem, da bi morda lahko ostala na Igrišču ena, dokler hišnica ne bi morala zakleniti.

„Bo Nia tam?“

„Ponavadi pride pred mano.“

Ročaj torbe si je potegnil čez ramo. Popravljeno žogo je stiskal pod drugo roko.

Izhod sva našla ravno, ko je ugasnila zadnja vrsta luči.

Zunaj so po drugi strani parkirišča vozili avtobusi ekip. Odprl je torbo. Notri sta bili majhna žoga in ročne vilice za puljenje plevela iz razpok. Mojo prvo risbo — dvorano s priprtimi vrati — je položil mednje.

„Nisem je dokončala,“ sem rekla.

„Prav zato jo hočem.“

Potem je trak odvezal z zadrge in si ga ovil okrog dveh prstov.

„Ga boš spet privezal na popolni koš?“

„Dal ga bom njej. Naj ga priveže tja, kjer hoče igrati.“

Pokazal je na avtobusno postajo čez cesto. Prečkala sva jo skupaj.

„Nisem ji še rekel, da mi je žal,“ je rekel.

Sedla sva na klop v čakalnici. Žoga je slonela ob njegovih copatih. V steklu sta ob naju sedela najina odseva, malo temnejša in malo dlje.

Avtobus je zamujal. Nobeden od naju se ni pritoževal.

Sedela sva še malo. Čez cesto so se ena za drugo prižgale luči na igrišču. Nagnil se je naprej, da bi videl, ali je kdo tam.

Avtobus je zamujal. Nobeden od naju se ni pritoževal.

„Ko boš ponoči videla majhno osvetljeno igrišče," je rekel, „ne boš vedela, ali je moje."

„Ne."

S palcem je zgladil trak.

„Ne vem, ali bo čakala."

Ostala sem ob njem. Na cesti še ni bilo ničesar.

Avtobus je pripeljal izza ovinka.

Vzel je žogo. Segla sem po njegovi torbi, preden sem se spomnila, da je njegova. Pustil mi je, da sem jo nesla do vrat.

„Se boš vrnil?“ sem vprašala.

„Ne vem.“

Odgovor je bil majhen in povsem navaden. Nisem imela nič koristnega reči.

Vzel je torbo. Na zgornji stopnici se je obrnil in dvignil roko. Dvignila sem svojo.

Izbral je sedež ob oknu in si žogo položil na kolena. Ko je avtobus speljal, je obe roki dvignil k steklu, odprti, tako kot je Liv kazala svoji, preden je vtekla.

Vrnila sem podajo.

Ko je avtobus odpeljal, sem ostala, dokler v steklu čakalnice ni ostal samo moj odsev.

Nekaj časa sem vsakič, ko sem obrnila zapisnik, pričakovala glas ob komolcu.

Zvečer, ko grem mimo igrišča s prižganimi lučmi, se ustavim. Iščem dečka, ki čaka, da nekomu drugemu mine nestrpnost. Včasih je tam samo hišnik, ki zaklepa. Včasih slišim žogo dolgo preden vidim, kdo igra.

Ne vem, kaj je Nia rekla, ko je prišel domov. Poskušala sem si predstavljati, a če poznaš samo eno stran zgodbe, to ne pomaga.

Še vedno poskušam narisati igralca, ki se uči.

Vsaka različica je nedokončana. Na vsaki pustim vrata malo bolj odprta.